

Ikääntyneitä koskevien sosiaali- ja terveyspalvelujen seuranta

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan vuoden 2026 alussa tuli

voimaan useita säädösmuutoksia, jotka vaikuttavat palveluihin, maksuihin ja etuuksiin. Muutokset koskivat erityisesti:

- asiakasmaksujen tasoa
- palvelujen käyttöä
- etuuksien ehtoja ja määriä

1) Lääke- ja asiakasmaksut

Lääkkeiden alkuomavastuu on **70,33 euroa vuodessa**

Voit saada korvausta lääkekuluista sen jälkeen, kun 70,33 euron alkuomavastuu on täyttynyt.

Vuosiomavastuu eli lääkekatto

Vuonna 2026 vuosiomavastuu on 636,12 euroa. Kun vuosiomavastuu on täyttynyt, jokaisesta reseptilääkkeestä loppuvuoden ajan omavastuu on 2,50 euroa.

Lääkeluotto. Kela myöntää lääkeluottoa pienituloisille henkilöille Kelan korvaamien lääkkeiden vuosiomavastuun maksamiseen. Luottoa voi saada tilanteessa, jossa lääkekulut ovat niin suuret, että joutuu maksamaan lääkekulujen vuosiomavastuun kerralla tai yhden kalenterikuukauden aikana.

Lääkeluotto on laina, joka täytyy maksaa takaisin Kelalle 12 kuukauden kuluessa. Kyseessä on kolmivuotinen kokeilu, joka alkoi 27.10.2025.

Lääkeluoton tuloaraja on 1800 € (brutto) /henkilö jos ei huollettavia lapsia. Lääkeluotto voi olla enintään lääkkeiden vuosiomavastuun verran.

Asiakasmaksujen enimmäismäärät nousevat. Sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuasetuksen mukaisesti asiakasmaksuihin on tehty lakisääteiset indeksitarkistukset, minkä seurauksena maksujen enimmäismäärät nousevat vuoden 2026 alusta. Kansaneläkeindeksillä tarkistettaviin maksujen euromääriin tehdään noin **6,93 prosentin korotus**.

Vuoden 2026 alusta alkaen esimerkiksi käynti terveyskeskuksessa voi maksaa **korkeintaan 30,20 euroa**. Hyvinvointialue voi kuitenkin päättää alemmista maksuista, sillä alueet määrittelevät itse palvelujensa hinnat lain asettamien enimmäismäärien puitteissa.

Asiakkaalta voidaan periä maksu, jos hän ei saavu varattuun sosiaali- ja terveyspalveluun eikä peruuta varausta. Vuoden 2026 alusta maksu on **korkeintaan 73,70 euroa**. Maksua ei kuitenkaan saa periä, jos se olisi asiakkaalle kohtuutonta, eikä sitä saa periä alle 18-vuotiaalta. Hyvinvointialueet päättävät maksuista, mutta laki määrittää enimmäismäärät.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksu on vuonna 2026 **70,70 euroa lukuvuodessa**, eli **35,35 euroa lukukaudessa**. Myöhästyneestä maksusta peritään **viiden euron maksu**. Jos opiskelija varaa ajan terveydenhoitoon mutta ei saavu paikalle, häneltä peritään **56,70 euron maksu**.

Yli 65-vuotiaiden valinnanvapauskokeilu jatkuu 1.9.2025 alkanut kokeilu, jossa yli 65-vuotiaat voivat käyttää yksityistä lääkäriä samalla asiakasmaksun omavastuulla kuin julkisen terveydenhuollon lääkäriä, jatkuu myös vuonna 2026. Omavastuu on enintään **30,20 euroa** sekä yksityisestä että julkisesta lääkärikäynnistä.

2) Kela-taksit, omaishoito, perhehoito ja opiskelijat

Vuoden 2026 alussa astui voimaan laaja paketti, joka sisälsi muutoksia mm.:

- Kela-taksien käytäntöihin
- omaishoidon tukeen
- perhehoidon sääntelyyn
- opiskelijoiden terveydenhuollon maksuihin
- laittomasti maassa oleskelevien palveluihin

Kela-taksien hinnat ovat samat kuin vuonna 2025.

Perhehoidon palkkiot nousevat – kulukorvaukset laskevat Perhehoitajien hoitopalkkion vähimmäismäärä nousee **966,35 euroon**.

Kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaukset laskevat hieman 1.1.2026 alkaen:

kulukorvauksen vähimmäismäärä: **501,10 euroa kuukaudessa**

käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä: **3 558,60 euroa** per hoidossa oleva henkilö

Käynnistämiskorvauksilla katetaan perhehoidon aloittamisesta syntyviä kuluja.

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkio nousee

1.1.2026 lähtien omaishoidon tuen hoitopalkkio on vähintään **530 euroa kuukaudessa**.

Raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkio on **966 euroa kuukaudessa**. Lakiuudistus ei korota raskaan siirtymävaiheen palkkiota, mutta siihen päivitetään vuoden 2026

indeksikorotus. Indeksikorotus tarkoittaa hinnan tai maksun nostamista sen mukaan, miten hinnat yleisesti nousevat yhteiskunnassa. Raskaalla siirtymävaiheella tarkoitetaan esimerkiksi hoitomuodosta toiseen siirtymistä, vakavasta onnettomuudesta toipumista tai saattohoitoa.

Laittomasti maassa oleskeleville annettava sekä kiireellinen että tietyissä tapauksissa välttämätön kiireetön hoito

Laittomasti maassa oleskelevalle henkilölle täytyy antaa kiireellinen hoito. Lisäksi välttämätön kiireetön hoito täytyy antaa tietyissä erityistapauksissa. Välttämätön kiireetön hoito tarkoittaa hoitoa, jota täytyy antaa, vaikka sitä ei tarvitse antaa heti. Hoito on annettava, jos ilman sitä henkilön terveydentila heikkenisi. Hoito täytyy antaa myös esimerkiksi raskaana oleville ja vammaisille henkilöille.

3) Vammaispalvelulakiin uusi kohta elämänvaiheista

Vammaispalvelulakiin on lisätty uusi kohta, joka määrittelee, milloin avun ja tuen tarve kuuluu tavalliseen elämänvaiheeseen ja milloin kyse on välttämättömästä avusta, johon saa tukea lain perusteella.

3) Sotainvalidien ja veteraanien kuntoutus

Sotainvalidien puolisoitten, leskien ja sotaleskien kuntoutuksen enimmäispituudet ja hinnat jatkuivat ennallaan, mutta säädökset vahvistettiin uudelleen vuoden 2026 alussa:

- laituskuntoutus enintään 2 viikkoa

- päivä kuntoutus enintään 15 päivää
- avokuntoutuksen enimmäishinta 1 350 €
- kotikuntoutuksen enimmäishinta 2 025 €

Kuntoutusta haetaan Valtiokonttorista.

5) Kelan etuuksien muutokset

Kelan tukien määrät ja ehdot muuttuivat osittain:

- kansaneläkeindeksin perusteella 0,5 % korotus eläkkeisiin, vammaistukiin, toimeentulotukeen ja sotilasavustukseen
- ei korotuksia muihin etuuksiin indeksijäädytyksen vuoksi
- työttömyystukiin ei korotuksia vuonna 2026

6) Työllisyyspalveluihin liittyvät muutokset (liittyvät osin sote-kokonaisuuteen)

Vaikka nämä eivät ole puhdasta sote-lainsäädäntöä, ne vaikuttavat palvelujärjestelmään:

- työnhakijan palveluprosessi selkeytyi
- työnhakuvelvollisuuteen tuli muutoksia
- nuorten koulutukseen hakeutumisen sääntöjä päivitettiin

Kuntouttavan työtoiminnan laki muuttuu

Jatkossa aktivointisuunnitelmia tehdään vain niille työttömille, jotka saavat toimeentulotukea.

Aktivointisuunnitelma on pitkään työttömänä olleelle laadittava suunnitelma, jonka tarkoitus on parantaa elämänhallintaa ja työllistymismahdollisuuksia. Suunnitelman tekevät yhdessä hyvinvointialue, työvoimaviranomainen ja henkilö itse.

Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu nousee nykyisestä 0,59 prosentista 0,89 prosenttiin palkasta. Työnantajan työttömyysturvamaksu nousee nykyisestä 0,20 prosentista 0,31 prosenttiin palkasta, jos palkkasumma on korkeintaan 2 509 500 euroa. Sen ylittävältä osalta työttömyysvakuutusmaksu on 1,23 prosenttia palkasta.

7) Sote-alan jätehuollon lakimuutos (Jätelaki 646/2011)

Tämä on merkittävä muutos sote-toimijoille:

- 1.1.2026 alkaen kunnallinen jätehuoltovastuu poistui sote-alan yritysten jätteistä
- Sote-toimijat voivat valita jätehuoltokumppaninsa vapaasti
- Muutos koskee mm.:
 - sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajia
 - vankiloita, puolustusvoimien majoituskasarmeja ja vastaanottokeskuksia

Yhteenveto

Vuoden 2026 alussa voimaan tulleet sote-muutokset olivat laajoja ja monialaisia. Ne koskivat erityisesti:

- palvelujen ja etuuksien sääntelyä
- asiakasmaksuja
- Kela-taksien ja omaishoidon käytäntöjä

- opiskelijoiden terveydenhuoltoa
- veteraanien ja sotainvalidien

MUUTA:

1) Työeläkeindeksi ja palkkakerroin vahvistettu vuodelle 2026 - työeläkkeet nousevat 0,88 prosenttia

2) Työeläkkeiden elinaikakerroin vuodelle 2026

Elinaikakerroin on ensi vuonna 0,94643. Elinaikakerroimen tarkoituksena on rajoittaa elinajan pitenemisestä johtuvaa eläkekustannusten kasvua ja lykätä eläkkeelle siirtymistä. Nyt vahvistettu elinaikakerroin pienentää vuonna 1964 syntyneiden vuonna 2026 tai sen jälkeen alkavia työeläkelain mukaisia vanhuuseläkkeitä 5,357 prosenttia.

3) Työeläkevakuutusmaksut vuodelle 2026

Vuonna 2026 työntekijän eläkelain mukainen keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu on 24,4 prosenttia palkasta.

Maatalousyrittäjän eläkelain mukainen perusprosentti ja yrittäjän eläkelain mukainen työeläkevakuutusmaksuprosentti ovat ensi vuonna 24,4 prosenttia.

Työntekijöiden eläkevakuutusmaksu on ensi vuonna 7,3 prosenttia.

Työnantajan keskimääräinen maksu vuonna 2026 on 17,1 prosenttia.

4) Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on vahvistanut asetuksella valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen eli Kanta-palvelujen käyttömaksut vuosille 2026–2027. Asetus voimaan 1.1.2026 .

Kanta-palvelujen käyttö on maksullista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajille ja apteekkeille. Maksuista säädetään asiakastietolaissa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä). Maksujen määrästä puolestaan säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

Maksuilla katetaan Digi- ja väestötietoviraston (DVV) tuottamat varmennepalvelut sekä ylläpitokustannukset, joita Kelalle tulee Kanta-palvelujen hoitamisesta. Kela ja DVV arvioivat etukäteen tietojärjestelmäpalvelujen kustannukset. Vuosille 2026–2027 ne ovat yhteensä arviolta 61,61 miljoonaa euroa. Vahvistetut käyttömaksut perustuvat tähän arvioon.

Perittävä maksu on 3,173 euroa vuodessa kutakin hyvinvointialueeseen kuuluvan kunnan asukasta kohden. Vastaavasti sosiaalihuollon maksu on 0,519 euroa vuonna 2027 kutakin hyvinvointialueeseen kuuluvan kunnan asukasta kohden.

Valtion terveydenhuollon toimintayksiköille maksu on 3,173 euroa kutakin toimintayksikössä vuoden aikana asioinutta asiakasta kohden.

Yksityiseltä terveydenhuolloilta perittävä käyttömaksu on 0,582 euroa jokaisesta yksityisen terveydenhuollon palvelunantajan laatimasta sähköisestä lääkemääräyksestä. Vuosittain perittävä maksu on kuitenkin vähintään 120 euroa.

Kansaneläkelaitokselta reseptikeskuksen lääkekorvaustietojen käytöstä perittävä maksu on 50 000 euroa vuodessa.

Kelan kirjeet tulevat jatkossa vain sähköisesti OmaKelaan

5) Kela toimittaa päätökset ja kirjeet vain OmaKelaan 15.1.2026 alkaen. Paperipostia saa jatkossa asiakkaat, jotka eivät käytä OmaKelaa.

Kelan päätösten ja kirjeiden toimitustapa muuttuu 15.1.2026. Asiakkaat, jotka käyttävät OmaKelaa ja ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa tai puhelinnumeron, saavat päätökset ja kirjeet jatkossa vain sähköisesti OmaKelaan. Samaa kirjettä ei enää lähetetä postitse.

Kun uusi päätös tai kirje on luettavissa OmaKelassa, asiakas saa ilmoituksen Suomi.fi-viestinä, sähköpostilla tai tekstiviestillä.

Asiakkaat, jotka eivät käytä OmaKelaa, saavat edelleen päätökset ja kirjeet paperipostina. Myös OmaKelaa käyttävä asiakas voi halutessaan valita paperipostin. Valinta tehdään OmaKelassa tai Kelan asiakaspalvelussa.

Muutos ei koske henkilöitä, jotka eivät itse tunnistaudu OmaKelaan vaan ovat valtuuttaneet toisen henkilön asioimaan puolestaan. Valtuutettu henkilö voi kuitenkin luopua paperipostista valtuutettunsa puolesta OmaKelassa.

6) Vuonna 2026 myös muut viranomaiset alkavat toimittaa kirjeitä ensisijaisesti sähköisesti, kun sähköisen asioinnin ensisijaisuutta koskeva laki tulee voimaan.

7) Alennus asiakasmaksuun

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 11 §:ssä säädetään, että maksua tulee alentaa tai jättää maksu kokonaan perimättä, jos maksun periminen vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Tämä koskee sekä sosiaalipalvelujen maksuja sekä terveydenhuollon tulosisidonnaisista maksuja.